3. CZASOWNIK „BYĆ”

W języku hiszpańskim czasownik „być”, czyli „**ser**”, odmienia się w następujący sposób:

soy	*(ja) jestem*	**somos**	*(my) jesteśmy*
eres	*(ty) jesteś*	**sois**	*(wy) jesteście*
es	*(on) jest*	**son**	*(oni, one, państwo) są*
es	*(ona) jest*		
es	*(pan, pani) jest*		

Aby utworzyć przeczenie, czasownik „**ser**”, poprzedzamy „**no**”

no soy	*(ja) nie jestem*	**no somos**	*(my) nie jesteśmy*
no eres	*(ty) nie jesteś*	**no sois**	*(wy) nie jesteście*
no es	*(on) nie jest*	**no son**	*(oni, one, państwo) nie są*
no es	*(ona) nie jest*		
no es	*(ono) nie jest*		

Pytanie tworzymy w ten sam sposób:

¿soy?	*czy (ja) jestem?*	**¿somos?**	*czy (my) jesteśmy?*
¿eres?	*czy (ty) jesteś?*	**¿sois?**	*czy (wy) jesteście?*
¿es?	*czy (on) jest?*	**¿son?**	*czy (oni) są?*
¿es?	*czy (ona) jest?*		
¿es?	*czy (ono) jest?*		

4. LICZEBNIKI

1 **uno**	19 **diecinueve**	70 **setenta**
2 **dos**	20 **veinte**	80 **ochenta**
3 **tres**	21 **veintiuno**	90 **noventa**
4 **cuatro**	22 **veintidós**	100 **cien**
5 **cinco**	23 **veintitrés**	101 **ciento uno**
6 **seis**	24 **veinticuatro**	200 **doscientos/as**
7 **siete**	25 **veinticinco**	300 **trescientos/as**
8 **ocho**	26 **veintiséis**	400 **cuatrocientos/as**
9 **nueve**	27 **veintisiete**	500 **quinientos/as**
10 **diez**	28 **veintiocho**	600 **seiscientos/as**
11 **once**	29 **veintinueve**	700 **setecientos/as**
12 **doce**	30 **treinta**	800 **ochocientos/as**
13 **trece**	31 **treinta y uno**	900 **novecientos/as**
14 **catorce**	32 **treinta y dos**	1000 **mil**
15 **quince**	33 **treinta y tres**	10000 **diez mil**
16 **dieciséis**	40 **cuarenta**	1000000 **millón**
17 **diecisiete**	50 **cincuenta**	
18 **dieciocho**	60 **sesenta**	

UWAGA!
Liczebniki porządkowe niemal zawsze poprzedzone są rodzajnikiem określonym „**el**”, „**la**”

1 – el primero/la primera	*Pierwszy/a*
2 – el segundo/la segunda	*Drugi/a*
3 – el tercero/la tercera	*Trzeci/a*
4 – el cuarto/la cuarta	*Czwarty/a*
5 – el quinto/la quinta	*Piąty/a*
6 – el sexto/la sexta	*Szósty/a*
7 – el séptimo/la séptima	Siódmy/a
8 – el octavo/la octava	Ósmy/a
9 – el noveno/la novena	Dziewiąty/a
10 – el décimo/la décima	Dziesiąty/a
11 – el/la undécimo/a	Jedenasty/a
12 – el/la duodécimo/a	Dwunasty/a
13 – el/la décimo tercero/a	Trzynasty/a
14 – el/la decimo cuarto/a	Czternasty/a

15 – el/la décimo quinto/a	Piętnasty/a
...	
20 – el/la vigésimo/a	Dwudziesty/ a
30 – el/la trigésimo/a	Trzydziesty/a
40 – el/la cuadragésimo/a	Czterdziesty/a
50 – el/la quincuagésimo/a	Pięćdziesiąty/a
60 – el/la sexagésimo/a	Sześćdziesiąty/a
70 – el/la septuagésimo/a	Siedemdziesiąty/a.
80 – el/la octogésimo/a	Osiemdziesiąty/a.
90 – el/la nonagésimo/a	Dziewięćdziesiąty/a.

21 – vigésimo-primero	*dwudziesty pierwszy*
32 – trigésimo-segundo	*trzydziesty drugi*
43 – cuadragésimo-tercero	*czterdziesty trzeci*
54 – quincuagésimo-cuarto	*pięćdziesiąty czwarty*

Liczebniki porządkowe w skrócie możemy zapisać w następujący sposób:

1º/ª
2º/ª
3º/ª
4º/ª
5º/ª
… kolejne liczebniki analogicznie otrzymują te same końcówki.

5. DATY

W piśmie daty najczęściej wyglądają następująco:

12 de julio de 1879
10 de diciembre de 1999
1 de enero de 2013

W mowie daty rozwijamy następująco:

2 de septiembre de 2002	**–**	**dos de septiembre de dos mil dos**
13 de enero de 1990	**–**	**trece de enero de mil novecientos noventa**
16 de julio de 1989	**–**	**dieciséis de julio de mil novecientos ochenta y nueve**

6. LICZBA MNOGA

Jeśli rzeczownik kończy się na samogłoskę to liczbę mnogą tworzymy poprzez dodanie końcówki *–s*.

perro – perros	*pies – psy*
gato – gatos	*kot – koty*
coche – coches	*samochód – samochody*
manzana – manzanas	*jabłko – jabłka*
libro – libros	*książka – książki*
llave – llaves	*klucz – klucze*

UWAGA!
Gdy rzeczowniki są zakończone na *-z* , to *-z* zamieniamy na *-c* oraz dodajemy końcówkę *-es*.

el lápiz – los lapices	*ołówek – ołówki*
el pez – los peces	*ryba – ryby*
la luz – las luces	światło – światła
la paz – las paces	spokój – spokoje

Rzeczowniki zakończone na *spółgłoskę* w liczbie mnogiej otrzymują końcówkę *-es.*

autobús – autobuses	*autobus – autobusy*
tenedor – tenedores	*widelec – widelce*
ordenador – ordenadores	*komputer – komputery*
reloj – relojes	*zegarek – zegarki*
sillón – sillones	*fotel – fotele*

Rzeczowniki dwusylabowe zaczynające się na –a lub –ha, akcentowane na pierwszą sylabę zmieniają rodzaj w liczbie mnogiej na żeński.

el agua – las aguas	*woda – wody*
el hada – las hadas	*wróżka – wróżki*

Istnieją rzeczowniki, które posiadają wyłącznie formę pojedynczą:

el dinero	*pieniądze*
la gente	*ludzie*
el pelo	*włosy*
la ropa	*ubrania*
el cumpleaños	*urodziny*

7. RODZAJNIKI

Rodzajniki nieokreślone

Rodzajniki nieokreślone „**un/una/unos/unas**" stawiamy przed rzeczownikami.
Gdy rzeczownik jest określony przymiotnikiem, przymiotnik stoi za nim.

una chica guapa	*ładna dziewczyna*

Rodzajniki dobieramy do liczby i rodzaju:

un chico	*chłopiec*
una chica	*dziewczyna*
unos chicos	*chłopcy*
unas chicas	*dziewczyny*

RODZAJNIKÓW „UN/UNA/UNOS/UNAS" UŻYWAMY GDY:

a) Mówimy o czymś po raz pierwszy.
b) Chcemy wyrazić pojedynczość rzeczy.

Tengo un coche nuevo. – *Mam nowy samochód.*
Veo un perro, una vaca y un águila. – *Widzę psa, krowę i orła.*

Rodzajniki określone

Rodzajniki określone „**el**", „**la**", „**los**", „**las**" stawiamy przed rzeczownikami zarówno w liczbie pojedynczej jak i mnogiej.

RODZAJNIKÓW EL/LA/LOS/LAS UŻYWAMY GDY:

a) Mówimy o czymś konkretnym, wcześniej wspomnianym. Wymieniana rzecz jest znana odbiorcy.

Encima de la mesa hay un libro rojo. Este libro es interesane. – *Na stole jest czerwona książka. Ta książka jest ciekawa.*

b) Mówimy o czymś unikalnym, jedynym na świecie, np. **la luna** – *Księżyc*

RODZAJNIKÓW NA OGÓŁ NIE UŻYWAMY:

1. Przed imionami i nazwiskami.
   Cat es estúpida. – *Kasia jest głupia.*
   Tomas Nowak trabaja en la oficina de su padre. – *Tom Nowak pracuje w biurze swojego ojca.*

2. Przed nazwami państw i miast.
   Vivo en Polonia. – *Mieszkam w Polsce.*
   Londres es grande. – *Londyn jest duży.*

8. RZECZOWNIKI MĘSKIE I ŻEŃSKIE

Rzeczowniki męskie najczęściej przyjmują końcówki:

-**o**	**el oro**	*złoto*
-**aje**	**el viaje**	*podróż*
-**ón**	**el camión**	*ciężarówka*
-**or**	**el favor**	*przysługa*

Rzeczowniki żeńskie najczęściej przyjmują końcówki:

-a	**la cosa**	*rzecz*
-ción	**la educación**	*wychowanie*
-sión	**la tensión**	*ciśnienie*
-ud	**la juventud**	*młodość*
-ez	**la vez**	*raz*
-tad	**la libertad**	*wolność*
-dad	**la verdad**	*prawda*
-umbre	**la costumbre**	*zwyczaj*

9. MUCHO/POCO

„**Mucho**" oznacza „dużo", „wiele" i jest stosowane zarówno z rzeczownikami (stoi przed rzeczownikiem, ma formę odmienną) jak i z czasownikami (stoi po czasowniku, forma jest nieodmienna).

No tengo mucho que hacer. – *Nie mam dużo do zrobienia*.
Tengo mucha hambre. – *Jestem bardzo głodny/a.*
Tenemos mucho café. – *Mamy dużo kawy.*
Necesito muchas sillas. – *Potrzebuję wielu krzeseł.*
Necesitas muchos libros. – *Potrzebujesz wielu książek.*

„**Poco**" oznacza „mało", „niewiele" i jest stosowane zarówno z rzeczownikami(stoi przed rzeczownikiem, ma formę odmienną) jak i z czasownikami (stoi po czasowniku, forma jest nieodmienna).

Hablas poco. – *Mało mówisz.*
Tenemos poco dinero. – *Mamy mało pieniędzy.*
Tiene poca experiencia. – *Ma małe doświadczenie*.
Tengo pocos amigos. – *Mam mało przyjaciół.*
Trabajas pocas horas. – *Pracujesz mało godzin.*

10. DEMASIADO

Chcąc powiedzieć, że czegoś jest zbyt wiele używamy wyrażenia „**demasiado**".

„**demasiado**" jako formy nieodmiennej używamy w połączeniu z czasownikiem.
„**demasiado/a/os/as**" używamy w połączeniu z rzeczownikami, dopasowując do ich rodzaju i liczby.

Ella fuma demasiado. – *Ona za dużo pali.*
No puedes trabajar demasiado. – *Nie możesz za dużo pracować*.
Comes demasiados dulces. – *Jesz za dużo słodyczy*.
Aquí hay demasiada gente. – *Tu jest za dużo ludzi*.
Esto se ha repetido demasiadas veces. – To się powtórzyło za wiele razy.

11. TAN/TANTO

„**Tan**" używamy z przymiotnikami celem porównania. Odpowiada polskiemu „tak". Stoi tuż przed przymiotnikiem.

Ella no es tan inteligente como yo. – *Ona nie jest tak inteligentna jak ja.*
No soy tan rica para comprar este reloj. – *Nie jestem tak bogata, żeby kupić ten zegarek.*

„**Tanto/a/os/as**" używamy z rzeczownikami. Odpowiada polskiemu „tyle". Dobieramy do rodzaju i liczby występującego po nim rzeczownika.

No tengo tanto tiempo libre para ir al cine. – *Nie mam tyle wolnego czasu, żeby iść do kina*.
Tu profesora no tiene tanta paciencia como la mía. – *Twoja nauczycielka nie ma tyle cierpliwości co moja.*
Quiero tener tantos amigos como tú. – *Chcę mieć tylu przyjaciół co ty.*
Este hotel no tiene tantas habitaciones como el de España. – *Ten hotel nie ma tyle pokoi, co ten w Hiszpanii.*

12. FORMA NIEOSOBOWA HABER

Czasownika „**haber**”, który przyjmuje formę „**hay**” używamy w znaczeniu „jest”, „istnieje”. Towarzyszą mu rodzajniki nieokreślone „**un**”, „**una**”, „**unos**”, „**unas**”. Forma ta obowiązuje zarówno w liczbie pojedynczej jak i mnogiej.

En mi habitación hay un libro. – *W moim pokoju jest jedna książka*.
Encima de la mesa hay una taza de té. – *Na stole jest filiżanka herbaty*.
En la nevera hay unos refrescos. – W lodówce są napoje orzeźwiające.
Unas flores hay en el parque. – W parku są kwiaty.

Używamy go również wyrażając liczbę znajdujących się przedmiotów.

En el jardín hay dos gatos. – *W ogrodzie są dwa koty*.

Przeczenie tworzymy poprzez dodanie „**no**”.

En mi vaso no hay agua. – *W mojej szklance nie ma wody*.

Pytanie tworzymy w ten sam sposób.

¿Hay algunos libros en tu escritorio? – *Czy są jakieś książki na twoim biurku?*

13. ZAIMKI WSKAZUJĄCE ESTE/ESE/AQUEL

Zaimki wskazujące w języku hiszpańskim dzielimy ze względu na odległość, jaka dzieli nas od wskazywanej osoby/przedmiotu.

„**Este**”, „**esta**”, „**estos**”, „**estas**” wskazują, że dana osoba lub przedmiot jest blisko mówcy. Zaimek wskazujący dobieramy do rodzaju i liczby wskazywanego przedmiotu/rzeczy.

Este coche es rápido. – *Ten samochód jest szybki*.

„**Ese**”, „**esa**”, „**esos**”, „**esas**” wskazuje, że dana osoba lub przedmiot jest daleko od mówcy, natomiast bliżej słuchacza.

Ese libro es interesante. – *Tamta książka jest interesująca*.

„**Aquel**”, „**aquella**”, „**aquellos**”, „**aquellas**” wskazuje, że dane osoby lub przedmioty są daleko zarówno od osoby mówiącej jak i słuchacza.

Aquellas flores son bonitas. – *Tamte kwiaty są piękne*.

„**Esto**”, „**eso**”, „**aquello**” wskazuje przedmioty wcześniej nienazwane. Pełni rolę formy bezosobowej. Używamy w liczbie pojedynczej.

Esto está sucio. – *To jest brudne.*
Eso no es mío. – *To nie jest moje.*
¿Qué es aquello? – *Co to jest tamto?*